

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
кандидата педагогічних наук, професора **КУБІЦЬКОГО Сергія Олеговича**
на дисертацію **ГАО Чжена** на тему:
**«Професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей
у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність та доцільність дисертаційного дослідження Гао Чжена не викликає сумніву, оскільки порушена в роботі проблема безпосередньо пов'язана з модернізацією професійної освіти, посиленням її практичної спрямованості, розвитком співпраці закладів освіти з підприємствами та зростанням вимог до якості підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей. У сучасних умовах професійна освіта має забезпечувати не лише засвоєння здобувачами системи теоретичних знань, а й формування здатності виконувати реальні виробничі завдання, працювати з сучасним обладнанням, дотримуватися професійних стандартів, взаємодіяти з наставниками й роботодавцями, приймати відповідальні рішення у виробничих ситуаціях.

Особливої ваги тема набуває в контексті розвитку професійної освіти Китайської Народної Республіки, де питання інтеграції освіти й виробництва, співпраці закладів професійної освіти з підприємствами, упровадження дуального навчання та підвищення практичної готовності випускників є важливими напрямками державної освітньої політики. У цьому аспекті дисертація Гао Чжена має теоретичну та виразну прикладну значущість, оскільки спрямована на пошук педагогічно обґрунтованих шляхів професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання.

Варто підкреслити, що автор переконливо обґрунтовує суспільну, освітню та наукову зумовленість обраної теми. У дисертації слушно акцентовано, що сучасний фахівець інженерної спеціальності має володіти не лише спеціальними знаннями й уміннями, а й здатністю застосовувати їх у виробничому середовищі, працювати в команді, використовувати сучасні технології, дотримуватися вимог безпеки, професійно комунікувати з наставниками та виконувати практичні завдання відповідно до реальних потреб підприємства. Такий підхід дає змогу розглядати професійну підготовку не як суто навчальний процес, а як цілісну педагогічну систему формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Дисертація виконана в логіці сучасного педагогічного дослідження. Науковий апарат роботи загалом є виваженим і внутрішньо узгодженим. Автором визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методологічні підходи, методи дослідження, наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Мета дослідження орієнтована на теоретичне обґрунтування й експериментальну перевірку педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання, що відповідає змісту дисертації та логіці її структурної побудови.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується комплексним використанням теоретичних,

емпіричних, діагностичних, експериментальних і статистичних методів дослідження. Автором здійснено аналіз науково-педагогічної літератури, нормативно-правових документів, освітніх програм, практики професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у Китаї, що дало змогу виявити наявні суперечності та визначити напрями їх педагогічного вирішення.

Позитивної оцінки заслуговує те, що здобувач не обмежився загальним описом дуального навчання, а запропонував авторське бачення його ролі у професійній підготовці майбутніх фахівців інженерних спеціальностей. У дисертації дуальне навчання розглядається не як окрема форма практики чи короткотривале стажування, а як педагогічно організований процес, що забезпечує системну взаємодію закладу професійної освіти, підприємства, наставника та здобувача освіти. Такий підхід уможливило поєднання теоретичної підготовки з реальними виробничими завданнями й посилює практичну спрямованість освітнього процесу.

Важливим є також те, що професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей осмислюється автором як інтегрований процес, що охоплює мотиваційний, знаннєвий, практичний, комунікативний і рефлексивний аспекти. У роботі переконливо показано, що ефективна підготовка майбутнього фахівця неможлива без його професійної мотивації, ціннісного ставлення до обраної спеціальності, засвоєння системи професійних знань, набуття досвіду виконання виробничих завдань і здатності до оцінювання результатів власної діяльності.

До **найсуттєвіших наукових результатів дисертації** варто віднести уточнення сутності професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю; розкриття педагогічного потенціалу дуального навчання; визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності; обґрунтування педагогічних умов; побудову й апробацію моделі професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей на засадах дуального навчання.

Науково продуктивною є запропонована автором система критеріїв і показників, побудована на основі мотиваційно-ціннісного, когнітивно-професійного та практико-діяльнісного критеріїв. Окреслена логіка уможливило оцінювання не лише рівня професійних знань здобувачів освіти, а й їхнього ставлення до майбутньої професії, розуміння змісту інженерної діяльності, здатності застосовувати знання у виробничих ситуаціях, виконувати практичні завдання, взаємодіяти з наставниками та відповідально ставитися до результатів професійної підготовки. Запропонована рівнева диференціація, що охоплює низький, середній і високий рівні, є методично доцільною та придатною для використання в освітній практиці закладів професійної освіти.

Заслуговує схвалення розроблена й апробована модель професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання. Структурна побудова запропонованої моделі відображає цілісність досліджуваного процесу, оскільки поєднує мету, методологічні підходи, принципи, педагогічні умови, зміст, форми, методи, етапи реалізації та інструменти оцінювання результатів. Важливо, що автор наповнює модель змістом, пов'язаним із реальними завданнями професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, уникаючи декларативного схематизму.

Вагомим здобутком дисертації є обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання. З-поміж них особливо значущими є формування

мотивації та ціннісного ставлення здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності; інтеграція теоретичної підготовки з виробничими завданнями; забезпечення взаємодії закладу професійної освіти, підприємства й наставника у процесі професійної підготовки. Зазначені умови є взаємопов'язаними й відображають логіку переходу від засвоєння професійних знань до формування практичної готовності майбутнього фахівця.

Практична значущість результатів дослідження полягає у можливості використання розроблених автором положень для вдосконалення освітнього процесу в закладах професійної освіти Китаю, оновлення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, організації дуального навчання, розроблення навчально-методичного забезпечення, посилення практичної підготовки, удосконалення співпраці між закладами освіти та підприємствами. Практична спрямованість дисертації підсилюється орієнтацією на реальні виробничі завдання, наставництво, соціальне партнерство та підвищення якості професійної освіти.

Структура дисертації є логічною, послідовною та відповідає поставленій меті й завданням дослідження. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Така побудова дала змогу авторові послідовно перейти від теоретичного аналізу проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у Китаї до діагностики стану сформованості їхньої готовності до професійної діяльності, а далі – до обґрунтування й експериментальної перевірки педагогічних умов та моделі досліджуваного процесу.

Справляє позитивне враження **джерельна база** роботи, що свідчить про системне й глибоке осмислення досліджуваної проблеми та достатній рівень наукової підготовки дисертанта.

У **вступі** подано обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та окреслено практичне значення одержаних результатів, надано відомості щодо їх упровадження та апробації.

У **першому розділі** дисертації представлено теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю; узагальнено наукові підходи до розуміння дуального навчання; розкрито його сутність, специфіку та педагогічний потенціал. Схвальним є те, що автор розглядає дуальне навчання як один із провідних механізмів посилення практичної спрямованості професійної освіти, забезпечення співпраці закладів освіти з підприємствами та формування готовності здобувачів освіти до виконання реальних професійних завдань.

У **другому розділі** представлено методичні засади дослідження та моніторинг стану професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей. Позитивним є те, що автор уточнює критерії, показники й рівні сформованості готовності здобувачів освіти до професійної діяльності, здійснює діагностику стану досліджуваного процесу, аналізує освітні умови та виявляє потребу в цілеспрямованому впровадженні педагогічних умов дуального навчання. Зроблено висновок про необхідність посилення практичної складової професійної підготовки та вдосконалення взаємодії між закладом освіти, підприємством і наставником.

У **третьому розділі** обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання. Заслуговує на схвалення те, що автор не обмежується описом моделі, а розкриває педагогічні умови її реалізації та подає результати експериментальної перевірки.

Експериментальна частина дисертації засвідчує, що запропоновані педагогічні умови та модель мають позитивний вплив на динаміку сформованості готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Подані результати є переконливими, оскільки спираються на кількісний і якісний аналіз одержаних даних.

Висновки до розділів та загальні висновки відповідають поставленій меті і завданням дослідження. Висновки дисертації є повними та логічними. Новизну і вірогідність обґрунтованих положень і висновків забезпечено використанням комплексу методів відповідно до мети та завдань дослідження; аналізом достатнього обсягу науково-педагогічних джерел; позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації в освітній процес закладів професійної освіти. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертанта у науково-практичних конференціях та наявністю публікацій, у яких відображено основні положення дисертації.

Аналіз тексту дисертації дає підстави стверджувати, що робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне науково-педагогічне завдання професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання. Основні положення дисертації мають наукову новизну, теоретичне значення і практичну цінність для розвитку професійної освіти, зокрема в частині модернізації підготовки майбутніх фахівців інженерного профілю.

Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів дослідження Гао Чжена, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення, зауваження та рекомендації, а саме:

1. У першому розділі роботи дисертант слушно розкриває сутність дуального навчання як механізму інтеграції освіти й виробництва, проте теоретична чіткість роботи виграла б від ширшого розмежування понять «дуальне навчання», «практична підготовка», «виробниче навчання» та «стажування», які в освітній практиці можуть уживатися як близькі, але не тотожні.

2. Позитивно оцінюючи розроблену систему критеріїв, показників і рівнів готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, бажаним видається детальніше пояснення діагностичних інструментів, які найточніше фіксують зміни за практико-діяльним критерієм в умовах виконання здобувачами освіти реальних виробничих завдань на підприємствах.

3. Представлена модель дуального навчання має значний потенціал для розвитку в напрямі деталізації організаційних механізмів співпраці закладів професійної освіти з підприємствами. Дисертація виграла б від детальнішого висвітлення розподілу відповідальності між педагогічними працівниками та виробничими наставниками, узгодження навчальних завдань із реальними виробничими процесами й оцінювання результатів підготовки на базі підприємств.

4. З урахуванням цифровізації професійної освіти перспективним напрямом подальших досліджень вбачається розширення можливостей застосування цифрових платформ, електронних портфоліо, симуляційних середовищ і засобів моніторингу індивідуальної траєкторії професійного розвитку здобувачів освіти в умовах дуального навчання.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження та не впливають на його наукову новизну, теоретичну й практичну значущість.

Висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація на тему: «Професійна підготовка майбутніх фахівців

інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Гао Чжен заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент завідувач кафедри управління та освітніх технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат педагогічних наук, професор Сергій КУБІЦЬКИЙ